

Друк. „Укр. Робітник“

Укргозловліт № 3807

З а м о в. № 58

Т и р. 20,000

Г а р к.

Харків

1930

— Та так, прошу пана. Часом по такому, часом і по більшому.

— Ага, ага! А багато так за тиждень мітовок можете зробити?

— Та то, прошу пана, як до потреби. Літом продається їх менше, то менше й роблю. А восени та взимі то більше того товару йде.

— Так, так, розуміється! Бо то, видите, я ліверант¹ до цісарських² магазинів, то мені б треба таких мітовок багато, так зо сто. Могли би ви на другий тиждень зробити мені сто мітел?

Я поміркував трохи та й кажу:

— Чому ні, зроблю. А де пану донести?³

— От тут,—каже пан, та й показав на один дім.—Але пам'ятайте, принесіть. Я вам зараз і заплачу. А по чому, кажете, одна?

— Та вже, як пан стільки беруть на гурт, то я спущу танше⁴, по чотири.

— Ні, ні, ні, не треба, не спускайте! Я заплачу й по п'ять!

— Бог най панові дасть здоров'ячко!

— Ну, ну, бувайте здорові! А пам'ятайте, віднині за тиждень приходіть!

Та й з тим словом панок пошкуютильгав собі кудись, а я лишився.—От то,—гадаю собі,—якийсь лецький⁵ пан, навіть не каже спустити з ціни, а на таку суму мітлів замовляє! Таже то ціла п'ятка⁶ буде! А я вже й зачав був зле помишління на нього мати, як він отак

¹ Ліверант—доставник.

² Цісарський—царський.

³ Де донести—куди занести.

⁴ Танше—дешевше.

⁵ Лецький—гарний.

⁶ П'ятка—п'ять карбованців.

за мною стежкував. Ну, дай йому, господи, вік довгий! Прецінь¹, хоть раз мені добрий заробок трапився!

Швидко я кинувся за своєю старою.

Попродали ми свій товар чи й не перпродали, купили соли, сірників, чого там іще нам було треба, та й додому. Кажу я старій, що от так і так—заробок добрий лучився, буде за що й податок заплатити, ще й для неї на зиму підшиття² буде.

Вона й собі ж зраділа.

— Треба буде,—каже,—взятися обом, а то ти сам за тиждень не зробиш усеї роботи. То я вже своє все відложу!

Добре. Отак, гуторячи, поспішали ми трохи що не підбігцем додому, щоб, бачите, часу не тратити.

КИПИТЬ РОБОТА

Зараз з того ж дня прихопилися обоє як до гарячого борщу. Пруття наносили цілу стирту—фабрика в хаті! Я гилля обламую, вона листя обчімхує, аж їй шкіра з долонів позлазила, а я відтак грубші кінці ножиком чехолю, складаю, в'яжу, держакі стружу—кипить робота. Прийшлося до неділі, ціла сотня мітел готова і в зв'язку по п'ять-двадцять³ пов'язана. Так уже й приладжено, що кожне з нас бере по два такі зв'язки на перебаса: через плече ужовка, один зв'язок на груди, а другий на плечі звисав. В понеділок беремо ми добрі дрючки в руки, зв'язки на себе—чеши до міста! Спека така,

¹ Прецінь—аджеж.

² Підшиття—пришви.

³ П'ять-двадцять—двадцять п'ять.

Пруття наносили цілу стирту—фабрика
в хаті!

що крий мати! божа! З нас цюрком¹ поти ллють-ся, в горлі пересохло, ну, але що робити! Коли заробок, то заробок.

Приходимо до міста, всі купці на нас очі повивалювали. Що то не бачили ще, щоб хто коли такі великі зв'язки ніс.

— Слухайте чоловіче, — посмішковуються з нас, — а ви де коні продали, що самі фіру пругтя двигаете?

Беремо ми добрі дрючки
в руки

— Чоловіче, чоловіче, — кричать другі, — а в кого то ви березовий лісок купили? Чи ви на продаж лісок березини з бабою до міста принесли? Що хочете за лісок березини?

А ми нічого. Ледве дихаємо, а йдемо, аж очі з голови лізуть. Дав бог, якось ми долізли аж до того

дому, де пан казав чекати. Прийшли перед ганок та й телевх оберемками на землю, а самі, мов неживі, попадали на ті оберемки та й відсапуємо так, що аж язика повивішували. Нема, нема, аж тут вікно—скрип, наш панище визирав.

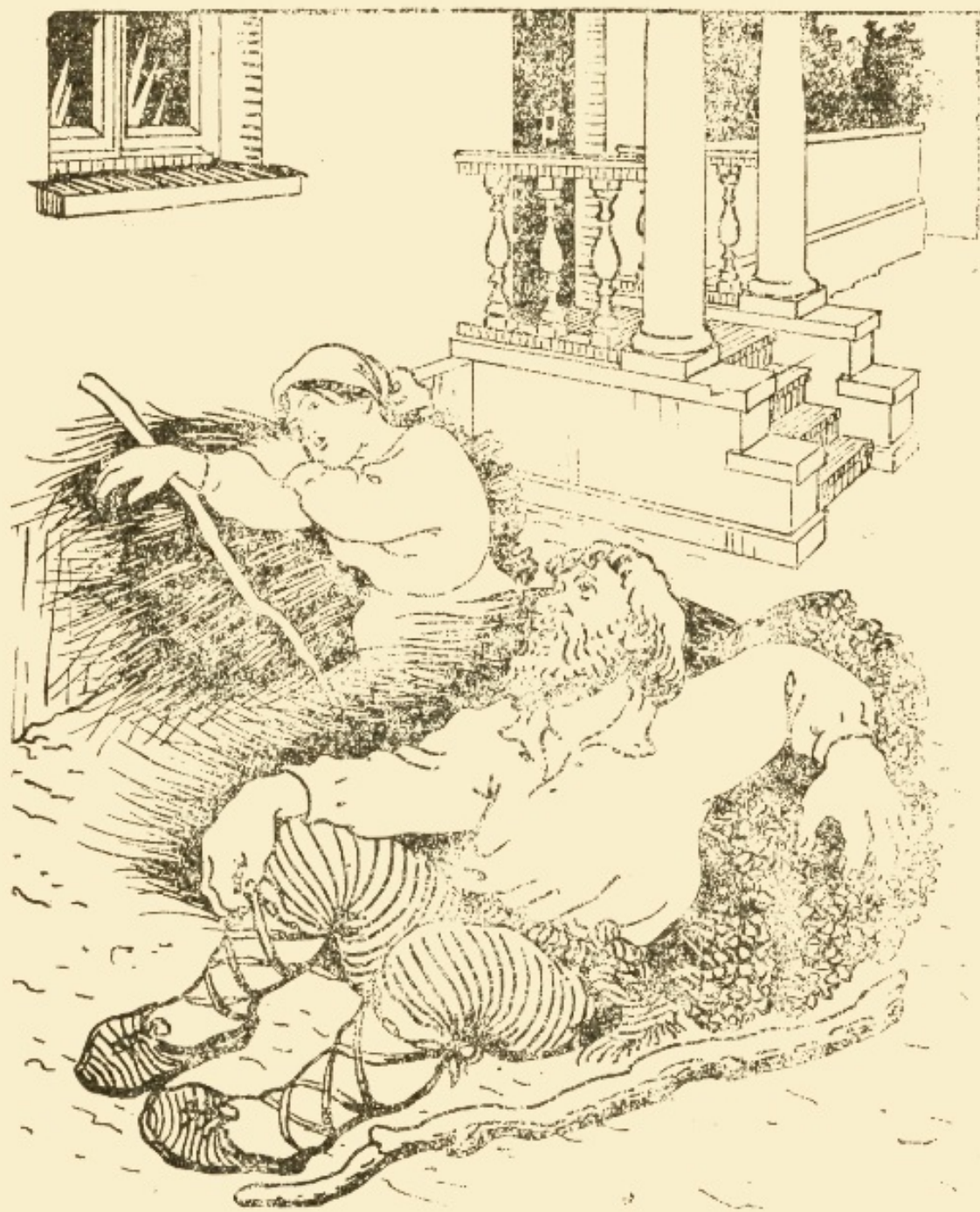
— Ага, — каже, — то ви, чоловічку?²

— Так, прошу пана, то я з мітлами.

— Добре, добре, я зараз до вас вийду.

¹ Цюрком—дзюрком, струмком.

² Чоловічку—з польського, чоловіче.

А самі, мов неживі

Запер вікно. Ми чекаємо. По добрій хилі вийшов.

— Ну, що ж ви принесли мітовки?

— Так, прошу пана, сто, як пан казали.

— Ага, ага, то добре. Але знаєте, що я їх тепер не потрібую, візьміть собі, най у вас іще будуть до якого часу, або й можете їх попродаати... А мені як буде треба, то я вам перекажу. А тепер нате вам оцей квиток, покажете вйтові¹, то він уже вам скаже, що маєте робити.

— Ба, а то як,—кажу я.—То пан замовили, а тепер не беруть?

— Ні, не беру,—каже він лагідненько,—бо мені тепер не треба. Але ви не бійтеся, я вас не забуду. Ось вам той квиток, нате!

— Нащо мені вашого квитка? Що я з ним ізроблю?

— Візьміть, візьміть,—каже він.—А втім, як не схочете, то як хочете. А тепер ідіть собі з богом.

Я вже, правду кажучи, хотів поставитися до нього з язиком², але він обернувся та й шусть назад до хати. Ми зісталися мов водою зілляті. А далі, що діяти, забрали мітли та й пішли на торг, щоб хоть що то розпродати.

БЛАГОВІСНИК

Аж ось так десь за тиждень кличе мене вйт.—Що за біда?—гадаю собі. Приходжу, а вйт сміється та й каже:

— Ну, діду Паньку (мене всі зовуть дідом, хоть я не такий то ще й старий), маєш благовісника.

¹ Вйт—старшина.

² До нього з язиком—незадоволено, нагримати, сердито.

— Якого благовісника?—кажу та й дивуюся.

— А от якого! ади!¹—та й вийняв папір, той самий, що мені той пан оногди² давав, розвернув його та й став читати щось таке, що я ані капиночки не зрозумів, крім свого власного імени.

— Ба, та що тут таке сказано?—питаю.

— Сказано, діду, що ти великий багач, по сто мітлів щотижня продаєш, гроші лопатою загібаєш, та й велено поставити тобі оцю п'явку.

— Яку п'явку?—питаю я, вухам своїм не вірячи.

— Аркушок³, небоже.

— Аркушок? Ба, та який аркушок? Для кого?

— Ей, діду! Не чинися глухим, коли тобі не позаступало! Аджеж не для мене, а для тебе! Маєш платити попри⁴ домовий ще й заробкового податку п'ятнадцять ринських⁵ річно.

— П'ятнадцять ринських річно? Господи! Ба, та за що?

— За мітли! Чуєш, що пан комісар податковий подав тебе за аркушок і каже, що ти по сто мітлів на тиждень продаєш.

Я став, як той, кажуть, святий Семен Стовпник, що п'ятдесят літ на однім місці стовпом стояв. Так, як би я чемериці наївся.

— Пане вуйко,—кажу згодом,—я не буду платити.

— Мушиш!

— Ні, таки не буду. Що мені зробіте? Що голий за пазуху сховає? Адже знаєте, що на

¹ Ади—дивись (а дивись).

² Оногди—допіру; нещодавно.

³ Аркушок—податковий лист.

⁴ Попри—разом.

⁵ Ринський—монета біля 1 крб.

мітлах я й у цілім році ледве п'ятнадцять ринських зароблю.

— Що я маю знати? Пан комісар мусить ліпше це знати! — каже війт. — Моя річ стягнути подадок, а не хочеш дати, то я здекутника¹ вишлю.

— Ова! Шліть хоть зараз! У мене здекутник здохне, доки що знайде.

— Ну, то продамо хату й грядки, а вас на чотири вітри. Цісарське не сміє пропасти!

Я зойкнув, мов підрізаний.

— А видиш, — каже війт. — Ну що, будеш платити?

— Буду, — кажу, а сам собі своє гадаю.

МИНУЛО ТРИ РОКИ

Я не платив ані крейцара. Як приходила здекуція, то ми з бабою ховалися в лози, мов від татар, а хату замикали. То ті здекутники прийдуть, покалатають, поклинуть та й потечуться далі. Два рази хотіли добуватися силоміць до хати, та оба рази добрі люди відпросили, але на четвертий рік урвалося. Ні просьби, ні плачі не помогли. Рештанції² на мені назбиралося щось на шістдесят ринських. Наказали з міста зараз ізложити гроші, а як ні, то хату пустити на ліцитацію³. Я вже й не тікав нікуди, виджу, що нічого це не pomoже. Ну, та й що? Назначили ліцитацію, отаксували⁴ все мое добро на круглих шістдесят ринських. Приходить той день, тарабаняють, кличуть купців...

¹ Здекутник, скзекутник — той, що збирає податки.

² Рештанція — старий податок і кара на нього.

³ Ліцитація — прилюдний продаж.

⁴ Стаксували — оцінили.

